Asmakizuna saltzea da gakoa

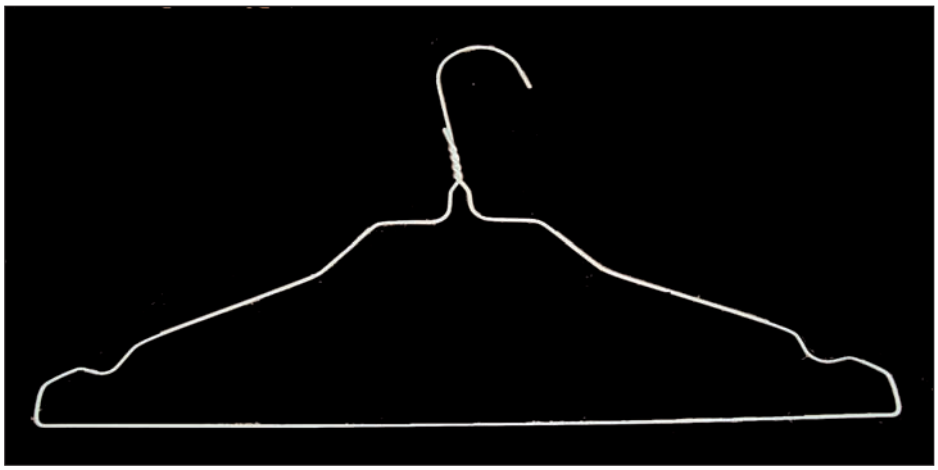

RAHMAN USTA

Alanbrezko esekigailua Albert J. Parkhousek asmatu omen zuen, baina hori egiaztatuko duen agiririk ez dago. Asmakizunaren patentea Parkhousen nagusi John B. Timberlakeren izenean onartu zen, eta agirian, asmatzaileari dagokion hutsunean, patentea bideratu zuen abokatuaren izena ageri da: Charles L. Patterson.

JACKSON (MICHIGAN, AEB), 1903KO AZAROA. Negu atariko goiz batez, egunero bezala, Albert J. Parkhouse bulegora iritsi zen. Eguraldi hotzak eraginda, esekitokia lankideen berokiz eta kapelaz gainezka topatu zuen. Ez zen hori gertatzen zitzaion lehen aldia, itxuraz langile guztien berokiak eskegitzeko nahikoa gakorik ez baitzegoen Timberlake Wire and Novelty Companyren bulegoetan. Bere neguko beroki bakarra aulkiaren atzean nola zimurtzen zen ikusteaz leporaino, Parkhousek eskura zeukana erabili zuen konponbidea topatzeko: alanbrea eta irudimena. Enpresaren izenak adierazten duen moduan (Timberlake Alanbre eta Berritasun Konpainia), alanbrezko berritasunak ekoizten eta merkaturatzen zituzten; Parkhouse asmatzaileetako bat zen. Alanbre zati bat tolestuz, erdian bat egiten zuten bi obalo osatu zituen, eta goiko aldean gako bat erantsi zien hari muturrak bihurrituta.

Asmatzailea jatorrizko ideia biribilduz joan zen, eta hainbat lankide alanbrezko lehen pertxa horiek erabiltzen hasi ziren. Hala, aste gutxi behar izan zituen John B. Timberlake enpresaburuak bere langilearen asmakizunak ekar zekiokeen etekinaz jabetzeko. Haren izenean, Charles L. Patterson abokatuak alanbrezko esekigailuaren patentea eskatu zuen 1904ko urtarrilaren 25ean, baita berehala lortu ere. AEBko 822,981. patentearen jabea Timberlake zen, eta asmatzailea, ofizialki, Charles L. Patterson; abokatuak, eskakizuna betetzerakoan, asmatzaileari zegokion hutsunean bere izena jarri zuen. Enpresak dirutza egin zuen alanbrezko uztaiari esker, baina Parkhousek ez zuen saririk jaso, ez ohorezkorik, ez materialik. Betiko soldata jasotzen jarraitu zuen Timberlakerentzat lanean aritu zen artean.

"Bidegabekeria" hura ohikoa zen garai hartako AEBn. Esaterako, Thomas Edison, George Eastman edo Henry Ford asmatzaile ezagunek "laguntzaileen" ideiak bere egiteko ohitura zuten, eta ospea zein etekinak banatzeko inolako beharrik gabe.

Merkatuaren lege kupidagabeak saltzaileak saritzen baititu, ez sortzaileak. 1900etik 1906ra arropa esekitzeko gailuen 89 patente banatu ziren AEBn soilik, horietako asko Parkhouseren pertxaren antzekoak eta hura bezain eraginkorrak. Kontua da Timberlakek 20 urtez gorako esperientzia zuela alanbrezko gailuak merkaturatzen, merkatuan dagoeneko tokia egina zuela eta, esekigailua asmatu ez arren, hura saltzen asmatu zuela. ■

Arrastoak

6.000 urte jakiak espeziaz ontzen

HAYLEY SAUL Yorkeko Unibertsitateko (Erresuma Batua) bioarkeologoak Europa Iparraldean duela 6.000 urte jakiak egosteko erabiltzen ziren zeramikazko hainbat ontzi aztertu ditu. Morkoen barnealdea karraskatuta lortutako laginetan, besteak beste, egungo baratxuri-belarraren (*Alliaria petiolata*) antzeko landarearen arrastoak topatu ditu. Balio nutritibo eskaseko landarea izaki, Neolitoko gizakiek espezia gisa, jakiak urrintzeko, erabiltzen zutela ondorioztatu du. Saulen hitzetan, "nekazaritzarako trantsizio garaiko ehiztari-biltzaileek jakiak prestatzeko jarrera sofistikatua zuten". ■